

Banátsky, Andrej Sirácky, Ján Myjavec, Štefan Valenta-Šubarov neve emelkedik ki mint olyan, mely esztétikaibb igényű anyagot jelez. Az igazi érés, mint jeleztük, az új, a háborús években föltűnt fiatal költők indulásával kezdődik. A modern vajdasági szlovák líra igazi úttörője a fiatalon, huszonhat évesen elhunyt Juraj Mučaji, egyetlen kötetével (Rozvravené srdce, 1942), az elődök paraszti világának szellemében, de mint született költő, az övékétől összehasonlíthatatlanul nagyobb kifejező erővel.

A vajdasági szlovák költészet modern folyamatában Mučaji az elindító, Bohuš a betetőző szerepét játszotta; az utóbbi költői szövegeiben talált első teljes kifejezőjére a vajdasági szlovák lélek. A korán, mindjárt első kötete után elnémult Andrej Ferko (Okovaná krv, 1954), a szimbólumokkal végleg leszámoló s azokat képekkel és metaforákkal helyettesítő Ján Labáth, majd a vajdasági szlovák líra eddig legkiemelkedőbb egyénisége, a pár éve aránylag fiatalon elhunyt Michal Babinka immár az ő útjaikat építik tovább.

Pavel Mučaji, Daniel Pixiades, Juraj Tušiak, Vítazoslav Hronec és Viera Benková-Popitová a háború utáni vajdasági költészet harmadik nemzedékét alkotják. Egyrésztük a negyvenes évek végén, a sematizmus szemléletében kezdett verselni, fiatalon és tapasztalatlanul, s ez a körülmény így vagy úgy mai dolgaikra is kihat, bár azóta a hiteles témakört is, a hozzá illő formákat is megtalálták. Viera Benková és Vítazoslav Hronec esetében már többről is beszélhetünk, a tudatosságnak olyan fokáról, ahova az előző nemzedékek kellő távlat híján eleve nem érhetek föl. Végül jelentkezett már a folytatás, sajátos kitérőkkel, a még fiatalabb Anna Dudášová és Miroslav Demák személyében.

KONCSOL LÁSZLÓ

ANDREJ FERKO

Sebesülten

(RANENY)

*Fölöttem tüzes méhek elvadult raja zümmög,
a nap az eszmélet utolsó mézgacseppét szűrcsöli,
mely arra készletti karunk, hogy még egyszer átölelje a földet,
míg bíbor patakokban el nem csorog az erőnk,
de száraz ajkamat búcsúra használni nem tudom.
A nap borzas romboiddá ömlött szét,
a világ elveszíti adott alakját,
s rám részeg zenit hömpölyög.
Vagy mindez csak önáltatás,
elrejtteni eszméletem elől,
hogy bátran, csöndben vérezem?*

*Egyet tudok csak biztosan — a frontsáv elveszett,
s az aratók körülülték a gazda asztalát;
hallgatom a víg lakodalmások énekét,
lyukacsos ereimbe kórokat sodor a huzat,
részegen táncol a szétömlött napkorong,
s belém lopja magát az üres éj.*

ANDREJ FERKO. 1925-ben született Kiszácson (Kisac). Elemibe szülőfalujában, a gimnázium első öt osztályába Petrőcön (Petrovác) járt, végül a szlovák gimnázium főszámolósa után, 1941-től az újvidéki szerb gimnázium diákja. 1944 nyarán csatlakozott egy újvidéki partizánegységhez, megsebesült, augusztusban elfogták, Szegeden halálra ítélték, de az ítéletet nem hajtották végre, s 1945 áprilisában hazatért. Tanulmányait Petrőcön folytatta, s 1946-ban leérettségizett. 1954-ben végzett a belgrádi egyetem orvosi karán, 1956 óta gyakorló orvos Petrőcön.

Verseket és novellákat a háborús években kezdett publikálni, Hero álnéven, a budapesti Slovenská jednotában. A felszabadulás után vajdasági szlovák lapok közölték verseit, s 1954-ben jelent meg Okovaná krv című kötete. 1956 után elhallgatott.

J Á N L A B Á T H

Kiszúrt szemű szent

(SVÄTEC S VYPICHNUTYMI OCAMI)

*Benyitsz az udvartérbe Az öröklétből füstölők sora fakad s a hallgatás
oszlopaihoz láncolt nagyság sebesen dobol a
Véredben Atkozott kiszúrt szemű szent vagy fél lábaddal
ezen a földön míg a másikkal a tömjén
Hajlékfedele alatt emeled őseid kificamodott reményét
imáidban amikben nem hiszel többé Mit lát
Kinyomott szemed Mit hall megkövesült füled
a sok százados visszhang sziporkáiból Vakon bolyongsz a régi
S az új középkor kegyetlenségétől fojtogatottan Mitoszok ébresztenek
legendák vadítanak no meg a tisztelet mely az ébredésből
Sarjad s térdre hullni parancsol e szentély oltára előtt
mely hallgat és misztikus hangján énekel érzelem-
Csengettyűivel mik ujjaidból s tenyeredből s a járomcsont fölött
feszülő bőrből serkennek a sírásból mit szádban
Forgatsz hogy ne kelljen szégyenkezned miatta a halott
szemű elevenek előtt Közben ráébredsz hogy
Százszor elátkozott vagy Gonosz bűbájt bocsátottak rád a vén sirhalmok s a falakon
sorakozó figurák
kik újra élnek s angyali pallosaikkal ütlegelnek Pirulsz
Félrehúzódva fivéreid miatt kik vonakodnak neveden
szólitani Nem tudják mily név dukál*